

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРЕТИКО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ЕТНОЛІНГВІСТИКИ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 014 Середня освіта

Спеціалізація 014.01 Українська мова і література

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від «29» серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Теоретико-прагматичні аспекти етнолінгвістики»
Викладач	Барчук Володимир Михайлович
Контактний телефон викладача	+380342 596008
E-mail викладача	volodymyr.barchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс „Теоретико-прагматичні аспекти етнолінгвістики” покликаний ознайомити магістрів із новою лінгвістичною парадигмою зі сфери когнітивної лінгвістики – етнолінгвістикою. У центрі мовної діяльності перебуває мовна особистість, вона є виразником культури людини і етносу, її зміст та структура визначають етнічно забарвлену мовну діяльність. Характеристика мовної діяльності здійснена через антропоцентричний та етнологічний підходи, а також з погляду прагматичних чинників суспільної комунікації. Структура мовної особистості визначає її комунікативну поведінку, етномовні маркери, світоглядне підложжя. Сучасне інформаційне суспільство визначає трансформацію етномовної особистості, ставить виклики, які необхідно враховувати в освітній і виховній діяльності. Курс покликаний дати знання про формування та розвиток мовної особистості як носія етнокультурних знань.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Мета</u> навчальної дисципліни – дати знання з етнолінгвістики, опрацювати структуру мовної свідомості мовної особистості як носія етномовної картини світу, визначити прагматичні аспекти функціонування мовної особистості в сучасному інформаційному суспільстві.</p> <p><u>Основні цілі</u> вивчення дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомити із ключовими етнолінгвістичними поняттями; – опрацювати історію становлення етнолінгвістики; – визначити та схарактеризувати компоненти, що формують мовну особистість; – навчити здійснювати аналіз етнолінгвістичних одиниць; – запропонувати аспекти використання етнолінгвістичних знань в навчально-виховній діяльності вчителя-словесника.; – опрацювати ключові етномовні компоненти сучасного українця. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі українського мовознавства, літературознавства, термінознавства та філологічної науки загалом у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).

Фахові компетентності:

1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

Програмні результати навчання:

7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 год.
практичні заняття	18 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Третій	014 Середня освіта	Другий	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість годин		
	лекції	заняття	сам.роб.
Тема 1. Етнолінгвістика як мовознавча наука.	2	2	10
Тема 2. Теоретико-методологічні засади етнолінгвістики. Прагматичний аспект етнолінгвістики.	2	2	10
Тема 3. Сакральні одиниці етномовної особистості: міфологеми. Українські міфологеми.	2	2	10
Тема 4. Сакральні одиниці етномовної особистості: символи. Українські символи.	2	4	10
Тема 5. Сакральні і профанні аспекти концептосфери. Народні і літературні концепти.	2	4	10
Тема 6. Профанні компоненти етномовної особистості: меми. Універсальні і національні меми.	2	4	10
Загальна кількість годин	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, мінімум 25 балів; за складання іспиту – максимум 50 балів, позитивний мінімум 25 балів. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 5-бальною шкалою та максимальною кількістю 30 балів. Під час виставлення допуску до іспиту враховуються навчальні досягнення, отримані в процесі оцінювання на практичному занятті (максимум 30 балів, в т.ч. контрольна робота), самостійна робота (максимум 10 балів), індивідуальне завдання, зокрема реферативне повідомлення (максимум 10 балів) Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається з трьох питань теоретико-практичного характеру: терміни написання роботи – 5, 9 практичне заняття.
Практичні заняття	Опрацювання програмових питань зі всіх розділів курсу. Форма: усне повідомлення, дискусія, реферативне повідомлення, аналіз першоджерел.
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є отримання позитивної підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Під час визначення рейтингового підсумкового контролю враховується опрацювання тем, успішне виконання контрольних робіт, успішне реферативне повідомлення, індивідуальне завдання.
Підсумковий контроль	Форма контролю: екзамен; форма складання: письмова екзаменаційна робота; усний захист екзаменаційної роботи – за бажанням студента.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлені загальні морально-етичні принципи та правила поведінки, яких мають дотримуватися всі учасники навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній та викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно.

<https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Барчук В. Сакральне і профанне в концептуалізації часу: лексико-семантичний аспект. *Прикарпатський вісник НТШ „Слово”*. Івано-Франківськ, 2014. Вип. 2 (26). С. 9-16.
2. Барчук В. Культурологічний аспект етнолінгвістики. *Прикарпатський вісник НТШ „Слово”*. Івано-Франківськ, 2018. Вип. 3 (47). С. 73-85.
3. Барчук В. Про деякі суспільні мему сучасних українців. *Українознавчі студії*. Івано-Франківськ, 2018. №19. С. 32-40.
4. Барчук В. Десакралізація ключових концептів у сучасному суспільному мовленні. *Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс: збірник наукових праць*. Чернівці, 2019. Вип.22 (821). С. 58-63.
5. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Видавничий центр „Академія”. 2004. 342 с.
6. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ: „Рідна мова”. 1998. 476 с.
7. Єрмоленко С.С. Мова в культурі народу / С.С. Єрмоленко, Т.А.Харитонova, О.Б. Ткаченко, Г.М. Яворська // *Мовознавство*. 1998. №4-5. С.3 –13.
8. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу. Київ: Логос. 2004. 284 с.
9. Жайворонок В.В. Слово в етнологічному контексті. *Мовознавство*. 1996. №1. С.7–14.
10. Жайворонок В.В. Знаки української культури: словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
11. Кононенко В.І. Національно-мовна картина світу. Зіставний аспект (на матеріалі

- української та російської мови). *Мовознавство*. 1996. №6. С. 39– 46.
12. Кононенко В.І. Концепти українського дискурсу. Київ. Івано-Франківськ, 2002.
  13. Кононенко В.І. Символи української мови. Івано-Франківськ, 1996.
  14. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. Київ: АТ „Обереги”, 1991. 424 с.
  15. Мусієнко В.П. Українська етнографічна лексика: ідентифікація та типологія. *Мовознавство*. 2006. № 2-3. С.130-136.
  16. Потебня О.О. Актуальні питання мови та культури: зб. наук. праць / ред. кол. : Б.М.Ажнюк, В.М.Бріцин [та ін.]. Київ. 2004. 368с.
  17. Потебня А. А. Мысль и язык. К. : СИНТО, 1993. 192 с.
  18. Скаб М. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери. Чернівці: Рута, 2008. 559 с.
  19. Українська культура. / Упор. С. В. Ульяновська. Київ: Либідь, 1993. 592 с.
  20. Armstrong V. G. Sociolinguistic interference and intercultural coorientation. Cambridge: Cambridge University Press, July, 2001. №3, Vol. 27. P. 350-381.
  21. Palmer Gary B. Toward a Theory of Cultural Linguistics. Texas: Texas University Press, 1996. 348 p.
  22. Sharifian F. Cultural Conceptualisations and Language: Theoretical Framework and Applications. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2011. – 238 p.
  23. Wierzbicka Anna. Semantics, Culture, and Cognition: Universal human concepts in culture-specific configuration. New York: Oxford University Press, 584 p.
  24. Whorf B.L. Language, Thought, and Reality. Selected writings of Benjamin Lee Whorf . Technology Press of Massachusetts Institute of Technology. 278 p.

Барчук Володимир Михайлович,
професор кафедри української мови